

Regelrådet är ett särskilt beslutsorgan inom Tillväxtverket vars ledamöter utses av regeringen. Regelrådet ansvarar för sina egna beslut. Regelrådets uppgifter är att granska och yttra sig över kvaliteten på konsekvensutredningar till författningsförslag som kan få effekter av betydelse för företag.

Sveriges geologiska undersökning (SGU)

Yttrande över SGU:s förslag till nya och ändrade föreskrifter om grundvatten

Regelrådets ställningstagande

Regelrådet bedömer att konsekvensutredningen inte uppfyller kraven i förordning (2024:183) om konsekvensutredningar.

Motivering till Regelrådets ställningstagande

Regelrådet finner att konsekvensutredningen i flera avseenden håller tillräcklig kvalitet. Det är värt att lyfta fram att beskrivningen av hur och när utvärdering ska genomföras är tydlig.

När det gäller beskrivningen av påverkan på kostnader och intäkter så finner Regelrådet att det visserligen finns värdefull information och att det går att förstå utmaningar med att beskriva effekten men att något större tydlighet om kostnadsförändringarna likväl hade varit nödvändig. Det är också en brist att inget anges om påverkan på intäkter. Påverkan på konkurrens till följd av föreskriften om övervakning hade behövts. Det borde också ha funnits ett mer utvecklat resonemang om särskild hänsyn till små företag.

Innehållet i förslaget

Förslaget innebär att Sveriges geologiska undersökning (SGU) uppdaterar gällande föreskrifter om kartläggning, riskbedömning och klassificering av status för grundvatten (SGU-FS 2023:1) och att myndigheten föreslår en ny föreskrift om övervakning. Ändringarna motiveras av nya krav i EU-direktiv om dricksvatten. De aspekter som tillkommer i och med det nya dricksvattendirektivet och som inte hanteras i de övriga direktiven, anges vara mikrobiella föroreningar och bakgrundsvärden av naturliga förekommande ämnen.

Ändringsföreskriften anges rikta sig till vattenmyndigheten och innehåller nya uppgifter som innebär att vattenförvaltningsarbetet utökas och fördjupas avseende kartläggning och riskbedömning inom tillrinningsområde för uttag för dricksvatten. Ändringsföreskriften medför att det vid fastställandet av tröskelvärden ska inkluderas förorenande ämnen, från mänsklig påverkan och som utgör en potentiell fara för människors hälsa via dricksvattenintag.

När det gäller den föreslagna nya föreskriften om övervakning anges att denna förtydligar kopplingen mellan övervakning och riskbedömning och att övervakning ska utföras av förorenande ämnen som är skadliga för miljön och/eller människors hälsa. Grundvattenövervakning bedöms för nuvarande inte utföras i en omfattning som är tillräcklig för att ge tillförlitliga underlag till riskbedömning och statusklassificering. En del av grundvattenövervakningen genomförs av verksamhetsutövaren inom ramen för egenkontroll.

Bedömning av delasppekter

Problembeskrivning och syftet med förslaget

I konsekvensutredningen anges bland annat följande. Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2020/2184 av den 16 december 2020 om kvaliteten på dricksvatten (härefter dricksvattendirektivet) har som mål att skydda människors hälsa från de skadliga effekterna av alla slags föroreningar av dricksvatten genom att säkerställa att dricksvattnet är hälsosamt och rent samt att förbättra tillgången till dricksvatten. Dricksvattendirektivet ska bidra till att framtidssäkra dricksvattenkvaliteten och dricksvattenförsörjningen i EU och ska genomföras i nationell rätt. Det beskrivs även mer i detalj hur de båda föreskriftsförslagen avses genomföra bestämmelser i direktivet.

Regelrådet gör följande bedömning. Det finns en beskrivning av vilka problem som den EU-rättsliga lagstiftningen avser att lösa och att syftet med föreskriftsförslagen är att genomföra dessa bestämmelser i svensk rätt.

Regelrådet finner redovisningen godtagbar.

Konsekvenser om ingen åtgärd vidtas

Det anges i konsekvensutredningen, avseende ändringsföreskriften, att nationella bestämmelser ska anpassas till direktivet. Att genomföra direktivet är alltså en skyldighet till följd av medlemskapet i EU. Motsvarande resonemang finns om förslaget till föreskrift om övervakning.

Regelrådet gör följande bedömning. Det går att sluta sig till i vart fall att en konsekvens av att inte vidta någon åtgärd blir att EU-rätten inte följs. Beskrivningen är tillräcklig.

Regelrådet finner redovisningen av konsekvenser av om ingen åtgärd vidtas godtagbar.

Alternativa lösningar

I konsekvensutredningen anges, när det gäller ändringsföreskriften, att SGU har gjort ett antal ställningstaganden i föreskriftsarbetet som till viss del har påverkat ändringsföreskriftens utformning. Ett alternativ till en ändringsföreskrift hade kunnat vara att SGU tar fram en helt ny föreskrift avseende riskbaserad metod, endast för tillrinningsområde för uttagpunkt för dricksvatten. Denna alternativa lösning hade möjligtvis varit tidsbesparande för SGU. SGU har dock avfärdat denna lösning, eftersom det hade inneburit dubbelarbete för vattenmyndigheten. Utgångspunkten för föreskriftsarbetet har varit att det mesta som tillkommer till följd av direktivet kan hanteras i den vanliga vattenförvaltningscykeln. Ändringsföreskriften bedöms därför vara mer kostnadseffektiv, eftersom riskbedömning för direktivet och för övrig vattenförvaltning då kan samordnas. Det förs även en del andra resonemang om alternativa lösningar till ändringsföreskriften. När det gäller föreskriften om övervakning anges bland annat att enligt denna ska vattenmyndigheten upprätta program för kontrollerande övervakning och operativ övervakning som omfattar parametrar enligt föreskriftens bilaga 2. Det anges att kraven i denna bilaga hade kunnat ta upp specifika ämnen på ett sätt som inte görs, men att detta skulle ha inneburit nackdelar som förklaras. Det finns också andra exempel på resonemang om alternativa lösningar.

Regelrådet gör följande bedömning. Det finns beskrivningar om alternativa lösningar och vilka bedömda för- och nackdelar som lett SGU till att välja bort dessa för att i stället förorda de

föreskriftsförslag som nu remitteras. Det anges också att de förordade förslagen bedöms som de mest kostnadseffektiva alternativen som står till buds. Det hade kunnat förbättra konsekvensutredningens transparens om det också hade beskrivits i vilken mån berörda företag kan anses gynnas eller missgynnas av vilka alternativ som förordas respektive har valts bort och i så fall hur. Det framgår emellertid att SGU generellt uppfattar att vald utformning av föreskrifterna är gynnsam för aktörerna inom vattenförvaltningen och en specifik beskrivning av effekterna för företag av alternativa lösningar är inte obligatorisk.

Regelrådet finner redovisningen av alternativa lösningar godtagbar.

Berörda företag

När det gäller ändringsföreskriften anges dricksvattenleverantörer beröras indirekt av denna i den bemärkelsen att dricksvattendirektivet styr mot ett sömlöst dricksvattensystem. Det anges att dricksvattenleverantörerna kan utgöras av såväl kommunala huvudmän som producerar och distribuerar dricksvatten som större samfällighetsföreningar och den som inom sin offentliga eller kommersiella verksamhet tillhandahåller dricksvatten. Enligt Livsmedelsverkets myndighetsrapportering fanns det under 2023 totalt 2 674 registrerade anläggningar inom produktion eller distribution av dricksvatten och som producerar mer än 10 m³/dygn. Av dessa var 1 880 anläggningar "allmänna dricksvattenanläggningar", det vill säga kommunalt vattenverk eller distributionsanläggning, där syftet är dricksvattenförsörjning i ett större sammanhang enligt lag om allmänna vattentjänster. Totalt 794 anläggningar utgjordes av "övriga registrerade anläggningar för dricksvatten". I denna grupp ingår bland annat kommersiella eller offentliga verksamheter där dricksvatten tillhandahålls, exempelvis dryckesvaruindustri, restauranger, hotell och skolor. Samtliga av dessa uttag härrör dock inte till grundvattentäkter, utan även till ytvattentäkter. Det anges vidare mer specifik information både om de allmänna dricksvattenanläggningarna och de övriga resterande anläggningarna. Bland annat anges att SCB:s företagsdatabas kan ge en bild av storleksfördelningen bland kommersiella verksamheter inom "övriga registrerade anläggningar för dricksvatten" i myndighetsrapporteringen. Enligt SCB fanns exempelvis drygt 800 registrerade företag år 2023 inom framställning av drycker. En majoritet, 94 procent, kan betecknas som mikroföretag. Resterande 4 respektive 2 procent kan karakteriseras som små företag respektive medelstora eller stora företag. Enligt SCB fanns 3 107 och 27 491 företag inom hotell respektive restaurang under år 2023. Småskaligheten anges vara relativt utpräglad även för dessa branscher. 68 respektive 83 procent var mikroföretag. Det ska emellertid observeras att ändringsföreskriften inte omfattar anläggningar där uttaget understiger 10 m³/dygn i genomsnitt eller betjänar mindre än 50 personer.

Avseende övervakningsföreskriften anges bland annat att föreskriften i ett första steg medför konsekvenser för vattenmyndigheten. Eftersom stor del av övervakningen utförs av verksamheter inom ramen för egenkontroll ger föreskriften även direkta konsekvenser för företag, främst för sådana med miljöfarlig verksamhet och utsläpp till vatten eller vattenbortledning. För att genomföra övervakningsprogrammet kommer det enligt SGU troligtvis även efterfrågas specialiserad expertis inom provtagnings- och analystjänster. Ackrediterade laboratorier och teknikkonsultverksamheter bedöms därför påverkas indirekt av föreskriften i och med högre krav på övervakningen. Enligt Swedac finns det 123 ackrediterade laboratorier i Sverige. Vad gäller teknikkonsultverksamheter fanns det enligt SCB under 2023 totalt 5 300 tekniska konsultbyråer inom energi-, miljö- och vvs-teknik och 1 249 tekniska provnings- och analysföretag i Sverige som skulle kunna vara aktuella att genomföra både provtagnings- och analystjänster. Merparten av dessa (95 procent) anges kunna definieras som mikroföretag.

Det anges inte vara möjligt att ange exakt vilka verksamheter som kan påverkas av övriga förtydliganden. Osäkerheten beror på att det beror på typ av ämne och platsspecifika egenskaper runt där verksamheten bedrivs. Osäkerheter finns också eftersom det inte finns ett givet effektsamband mellan förtydligandet i föreskriften, ökat behov av operativ övervakning och eventuella villkor i miljötillstånd för verksamheter. Vilka krav som ställs i tillstånd beror av olika ställningstaganden och beslut av både vattenmyndigheten samt prövningsmyndigheter. Uran är ett exempel på ett ämne som kan utgöra en potentiell fara för människors hälsa vid användning av dricksvatten och som därmed är trolig orsak till att behovet av intensifierad operativ övervakning tydliggörs. I fallet med uran bedömer SGU det som troligt att verksamheter inom mineralnäring kan påverkas. Det rör sig företrädesvis om privata bolag som agerar på konkurrensutsatt marknad.

Naturgrustäkter har visserligen en särskilt stark koppling till grundvatten, men sett till att den levererade andelsmängden av naturgrus har sjunkit kontinuerligt under de sista 30 åren kommer sannolikt mängder fortsätta minska. Sett till riksintressen för värdefulla ämnen eller material, är drygt 30 procent av utpekade riksintressena lokaliserade i Norrbottens och Västerbottens län och drygt en tredjedel av dessa är riksintressen för industrimineral. Inom industrimineral anges det i dagsläget inte finnas tillförlitlig offentlig statistik, men SGU bedömer att det finns ett tjugotal företag idag med tillstånd enligt miljöbalken att utvinna och/eller bearbeta industrimineral. Branschen präglas till viss del av småskalighet. Expertis på SGU inom området anger det sannolikt rör sig om minst sex stora företag och att merparten av resterande företag troligtvis utgörs av små- eller mikroföretag. Det finns 15 anläggningar (sex företag) som utviner och/eller bearbetar malmmineral i Sverige. Totalt fyra av dessa sex företag återfinns i Norrbotten eller Västerbottens län. Vad gäller malmmineral visar SGU:s publikation Bergverksstatistik att det rör sig om tre företag som karaktäriseras som stora företag, två medelstora samt ett som kategoriseras som små företag.

Det anges emellertid endast vara de verksamheter som söker nytt tillstånd eller som omprövas som potentiellt kan beröras av villkor som medför högre krav på egenkontroll och intensifierad tillsyn. Företagen i ovanstående branscher anges vara befintliga och storlek och form på eventuellt framtida verksamheter anges inte vara känt. Det anges inte heller känt hur framtida verksamheter kan vara lokaliserade. Utpekade riksintressen för värdefulla ämnen eller material kan ge viss vägledning, vad gäller malmmineral anges det troligt att de kan vara lokaliserade i relativt glest befolkade delar av landet. Det är inte heller känt om befintliga eller eventuellt framtida verksamheter inom vare sig industrimineral eller malmmineral kommer vara lokaliserade på eller i närheten av grundvattenförekomster.

Regelrådet gör följande bedömning. Det finns en beskrivning av berörda företag, som i vissa avseenden är tydlig. Hur tydlig beskrivningen är varierar emellertid väsentligt beroende på vilka verksamheter det handlar om. När det gäller branschtillhörighet kan beskrivningen som helhet anses vara tydlig. Det finns visserligen osäkerheter när det gäller täkter och mineral, men i dessa fall har också förslagsställaren på ett tydligt sätt förklarat hur dessa osäkerheter ser ut och vad de beror på. Det finns uppgifter om företagens antal, som inte är heltäckande, men det framgår av vilka skäl som brister finns i det avseendet. Det hade varit önskvärt med en mer utvecklad beskrivning av företagens storlek i de avseenden som denna inte har beskrivits, men det framgår samtidigt att det finns specifika skäl till att detta i förekommande fall inte varit möjligt att ge. Sammantaget kan beskrivningen anses tillräcklig även om förtydliganden hade varit värdefulla.

Regelrådet finner redovisningen av berörda företag godtagbar.

Förslagets effekter för företagens kostnader och intäkter

Det anges att SGU, när det gäller ändringsföreskriften, bedömer att vattenmyndighetens redovisning av underlag kan vara behjälpligt för samtliga aktörer som ska göra riskbedömning. Vad gäller dricksvattenleverantörer kommer dessa ha kvar sin process för faroanalys och strategier för att hantera och minimera identifierade risker. Det är troligt att stora allmänna dricksvattenanläggningar redan genomför till exempel kartläggning av mikrobiella påverkanskällor i förebyggande syfte. Samma sak gäller för information om bakgrundvärden för naturligt förekommande ämnen i tillrinningsområdet. Kravet på att arbetsuppgiften ska åligga vattenmyndigheten kan därför innebära att arbetet görs två gånger på flera platser i landet. SGU bedömer dock att detta inte behöver vara ett problem. Dubbelarbetet kan snarare ses som en extra skyddsåtgärd när många människor försörjs från en grundvattenförekomst. För dricksvattenleverantörer som inte genomför kartläggning av tillrinningsområde för uttag till dricksvatten idag kan vattenmyndighetens arbete underlätta den faroanalys och kontroll av kemiska ämnen de är ålagda att göra enligt LIVSFS 2022:12.

Det anges inte vara möjligt att ge en exakt uppskattning av hur mycket dricksvattenleverantörernas faroanalys kan underlättas på grund av att vattenmyndigheten tar fram nya uppgifter. Tiden som krävs för att genomföra en faroanalys kan variera beroende på olika faktorer som exemplifieras i konsekvensutredningen. Hur lång tid det tar beror i hög grad på de specifika omständigheterna för det aktuella dricksvattenverket. Om vattenmyndighetens information bidrar till upptäckt av nya faror åligger det dricksvattenleverantörerna att riskbedöma och eventuellt planera och vidta åtgärder. Åtgärdsplaneringen som följer av detta kan ses som en tillkommande arbetsuppgift, men SGU vill understryka att det finns krav på detta sedan tidigare enligt föreskrifter på livsmedelsområdet. Det finns enligt SGU rutiner och kända arbetssätt för ändamålet, det är inte en engångsföreteelse för dricksvattenleverantörerna eftersom uppdatering sker regelbundet för att beakta förändringar i systemet och eventuellt nya identifierade faror. Vilka åtgärder som behöver vidtas beror av riskbedömningen i sig, men även andra faktorer nämns. Vidare anges att det bör noteras att konsekvenserna i form av kostnader i hög grad beror av typ av förorening.

Det anges att ändringsföreskriften visserligen kan ha en trolig påverkan på övriga verksamhetsutövare med tillstånd att bedriva miljöfarlig verksamhet men att dessa konsekvenser framför allt bör ses som konsekvens som övervakningen. Därför analyseras de bland konsekvenser av övervakningsföreskriften.

När det gäller föreskriften om övervakning anges bland annat att ökad efterfrågan av provtagnings- och analystjänster kan medföra viss ökad kostnad. Det anges inte vara möjligt att ange omfattningen eftersom det bland annat beror av företagens befintliga system och arbetssätt. Vad gäller administrativa göromål exemplifieras med antagandet att om det skulle behövas ytterligare en årsarbetskraft för enbart administration kring provtagningen skulle kostnaden öka med uppskattningsvis 950 000 kr (beräknat av myndigheten utifrån en månadslön på 43 000 kr multiplicerat med en faktor 1,84 för att ge total lönekostnad). Eventuella behov av förändringar i dokumentationssystem såsom hårdvaru- och mjukvaruuppdateringar anges mer svårbedömt eftersom konsultverksamheter enligt uppgift arbetar på olika sätt med inrapportering av övervakningsresultat. Det anges inte vara givet att företag själva tillhandahåller system utan det är vanligt med direkt inrapportering till befintliga övervakningssystem. Troligtvis utnyttjar små och medelstora företag denna möjlighet i hög utsträckning och i sådana fall resulterar större volymer av prover från fler kunder enbart i administrativt merarbete. Troligtvis kan kostnaden för detta räknas in i ovanstående behov av

mer resurser för att sköta administration kring provtagningen. Om konsultverksamheter använder eget dokumentationssystem kan det krävas uppdateringar men kostnaden är inte given eftersom det beror på systemets utformning och befintlig kapacitet. Analyserna i sig bedöms vara desamma som krävs enligt andra bestämmelser, med undantag för de fall där vattenmyndigheten fastställer ytterligare tröskelvärden för ämnen som kan utgöra en potentiell fara för människors hälsa. Analysmetoder för eventuellt tillkommande ämnen kommer dock med stor sannolikhet ha etablerade analysmetoder på grund av ämnena finns med i befintliga bestämmelser på livsmedelsområdet varför kostnaden för det senare antas vara marginell.

När det gäller andra verksamheter anges att föreskriften tydliggör att det finns behov av mer operativ övervakning. Ökad omfattning av operativ övervakning medför direkta konsekvenser för verksamhetsutövares egenkontroll. Ökade behov av operativ övervakning påverkar verksamheters villkor för att bedriva miljöfarlig verksamhet, exempelvis med konsekvenser i form av ökade krav på frekvens i övervakning inom ramen för egenkontroll, fler parametrar i egenkontroller eller intensifierad tillsyn från ansvarig myndighet. Det anges vara mycket osäkert hur stora kostnader verksamheter kan erhålla som ett resultat av intensifierad egenkontroll. Enligt miljösamverkan Sverige finns ungefär 2 400 anläggningar som har tillstånd eller anmälan för att släppa ut förorenande ämnen i vatten. Det anges att brister inom Sveriges miljöövervakning av grundvatten kan motsvara en kostnad på mellan 64 och 68 miljoner kronor per år och att miljöövervakningsbehovet uppfylls i 4 procent av förekomsterna för operativ övervakning av kvalitet.

För att ge en bild av konsekvenserna exemplifierar SGU med att föreskriftens förtydligande medför att ett tröskelvärde för ett annat ämne, än de som finns angivna i samma föreskrifts bilaga 3, ligger till grund för en riskbedömning och beslut om miljö kvalitetsnorm. Detta kan i sin tur föranleda behov av villkor som säkerställer mer noggrann och omfattande operativ övervakning som kan omfatta både kemiska och kvantitativa parametrar. Förtydligandet med frekvensangivelsen för kontrollerande övervakning i nitratkänsliga områden är emellertid ett undantag. SGU:s bedömning är att detta har marginell påverkan på verksamheter, framför allt jordbruksverksamheter med djurhållning eller hantering av gödsel eller gödningsmedel samt avloppsreningsverk. Ett skäl till bedömningen är att halterna av nitrat i grundvatten generellt är mycket låga i Sverige, förutom i jordbruksområden. Det finns ett fåtal områden där koncentrationerna överstiger 25 mg/l. Ett annat skäl till bedömningen anges vara att nitratkänsliga områden utgör skyddade områden och att flertalet verksamheter troligtvis redan påverkas av andra bestämmelser, bland annat i miljöbalken.

Som påtalats ovan finns osäkerheter i effektsambandet mellan förtydligandet i föreskriften, operativ övervakning och villkor i miljö tillstånd. Det finns därmed enligt SGU stora osäkerheter om vilka kostnader som verksamheter kan erhålla som en konsekvens. Verksamheters kostnader för egenkontroll inom mineralnäringen kan bero på flera faktorer, inklusive verksamhetens storlek, typ av utvinning, geografiskt läge, miljö påverkan, samt lokala eller regionala förutsättningar. Det anges inte vara möjligt att redovisa vilka kostnader befintliga verksamheter inom mineralutvinning i Sverige har för egenkontroll idag eftersom kostnaden ofta ingår i kostnader för personal och för övriga driftskostnader. Förutom praktiska moment såsom provtagning och kemiska analyser inkluderas en stor del av administrativa göromål inom egenkontrollen. Egenkontrollen innebär ett kontinuerligt arbete som vanligen utgår från de fyra delmomenten planering, genomförande, uppföljning och förbättringar. De administrativa göromålen kan exempelvis innefatta att revidera och lämna in kontrollprogram och miljö rapporter, sammanställa resultat från provtagningar, genomföra olika former av utredningar kring exempelvis utsläppsnivåer eller naturliga bakgrundshalter.

Slutsatsen är därför att verksamhetens utgifter för egenkontroll till största delen finns inom kostnader för personalresurser.

För att ge en ungefärlig uppfattning om kostnadens storleksordning exemplifieras med Bolidenområdets tre gruvor samt LKAB:s tre gruvor Kiruna, Malmberget och Svappavaara. För Bolidenområdet finns en heltidsanställd provtagare och en heltidsanställd samordnare. Extrapersonal tas ofta in för provtagning och enligt uppskattning omfattar enbart provtagningen 1,5 årsarbetskrafter. Samordnaren sköter analysresultat och underhåller egenkontrollprogram. I Kiruna, Malmberget och Svappavaara finns sammantaget fyra miljötekniker som jobbar med provtagning samt åtta miljöingenjörer.

SGU uppskattar att bolagets nuvarande kostnader för personalresurser uppgår till ca 2,4 miljoner kr per år respektive 12,5 miljoner kr per år. Effekten i termer av resursåtgång och kostnader för exempelvis en extra parameter är inte given eftersom det till stor del på hur arbetet är organiserat och vad prövningsmyndigheten gör för bedömningar. Övervakningen sker dessutom inom ramen av ett befintligt egenkontrollprogram som omfattar flera andra parametrar. Men det kan inte uteslutas merkostnader för det enskilda företaget, troligtvis i form av ökat behov extrapersonal. Sammantaget, för samtliga miljöfarliga verksamheter som har någon form av påverkan på grundvatten och har villkorad egenkontroll, bedöms kostnaderna uppgå till mångmiljonbelopp mot bakgrund av att bristerna i den operativa övervakningen idag är så omfattande.

Regelrådet gör följande bedömning. Det finns inte någon beskrivning av påverkan på företagets intäkter. Om det skulle vara förslagsställarens bedömning att sådan påverkan saknas kunde och borde detta ha angetts. Såvitt Regelrådet kan förstå är det möjligt att kostnadspåverkan för vissa företag när det gäller inrapportering skulle kunna ha sin motsvarighet i intäkter för företag som säljer tjänster på det området, men om så är fallet borde det ha kunnat uttryckas tydligare. När det gäller beskrivningen av kostnadspåverkan så är beskrivningen till stor del kvalitativ. Det finns också vissa exempelberäkningar. Det är bra att det finns exempelberäkningar, som i sig är tydliga. En annan värdefull aspekt är att även om SGU inte har angett ett specifikt belopp för kostnadsökningen i egenkontroll, så framgår det i vart fall att det rör sig om mångmiljonbelopp. Det framstår som tydligt för Regelrådet att förslagsställaren gjort väsentliga insatser i syfte att redovisa konsekvenserna tydligt och det finns definitivt betydelsefull information i redovisningen. Oaktat dessa positiva aspekter är det likväl ett faktum att det inte går att urskilja vad den totala kostnadsförändringen av de nya och ändrade föreskrifterna väntas bli, vare sig per företag eller för företagen totalt. I kombination med att ingenting har angetts om intäkter innebär detta att redovisningen, trots att den som sagt innehåller värdefull information, inte är tillräcklig.

Regelrådet finner redovisningen av påverkan på företagets kostnader och intäkter bristfällig.

Påverkan på konkurrens, särskilda hänsyn till små företag och andra relevanta konsekvenser

Påverkan på konkurrens

När det gäller ändringsföreskriften anges bland annat följande. De som tillhandahåller dricksvattenförsörjning enligt lag (2016:412) om allmänna vattentjänster är till stor del verksamheter som har naturligt monopol. För de leverantörer som inte arbetar med kartläggning av tillrinningsområdet idag bedöms arbetet med faroanalys underlättas. Fördelarna kommer dock samtliga anläggningar till gagn och utökad vattenövervakning

bedöms därför inte påverka de allmänna dricksvattenanläggningarnas arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor på ett betydande sätt. Det är inte känt hur många verksamheter inom dryckesvaruindustrin som är belägna utanför det kommunala VA-nätet och också därmed berörs indirekt av föreskriften. SGU bedömer dock att dessa på motsvarande sätt kan dra fördel av att arbetet med faroanalys underlättas och att arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor för "övriga registrerade anläggningar för dricksvatten" inte heller påverkas på ett betydande sätt. Sammantaget bedömer SGU att ändringsföreskriften i sig inte påverkar övriga verksamhetsutövares arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor på ett betydande sätt. Det går samtidigt inte att utesluta konsekvenser i enskilda fall, exempelvis på grund av krav i åtgärdsprogram. Det kan inte heller uteslutas att eventuellt berörda övriga verksamheter kan gynnas av underlag från vattenmyndighetens kartläggningsarbete och riskbedömningar. Det finns ingen särskild beskrivning av påverkan på konkurrensförhållanden till följd av Övervakningsföreskriften.

Regelrådet gör följande bedömning. Mot bakgrund av att det inte minst synes vara övervakningsföreskriftens bestämmelser som kan ge effekter av betydelse för företag hade det varit motiverat med någon form av bedömning av påverkan på konkurrens även till följd av denna. Regelrådet har visserligen förståelse för de utmaningar som har beskrivits att identifiera berörda verksamheter. Samtidigt är det enligt Regelrådets uppfattning svårt att bortse från att de verksamheter på mineralområdet som SGU har tagit upp i princip skulle kunna vara föremål för en internationell konkurrens av viss omfattning. Givet dessa förutsättningar borde och kunde i vart fall något ha angetts om konkurrenspåverkan till följd av övervakningsföreskriften.

Regelrådet finner redovisningen av påverkan på konkurrens bristfällig.

Särskilda hänsyn till små företag

Vad gäller särskild hänsyn till små företag riktar sig ändringsföreskriften till vattenmyndigheten. Om det är befogat med särskild hänsyn till små företag beaktas detta enligt SGU lämpligen i miljöprövningsprocessen. Inget anges om särskild hänsyn till små företag när det gäller övervakningsföreskriften.

Regelrådet gör följande bedömning. Det anges finnas små företag och mikroföretag i populationen berörda företag. Vidare anges det att kostnadsökningar kan bli aktuella. Bland annat av dessa skäl hade det varit motiverat att tydligare beskriva särskilda hänsyn till små företag.

Regelrådet finner redovisningen av särskilda hänsyn till små företag bristfällig.

Andra relevanta konsekvenser

SGU har i övrigt inte identifierat andra relevanta konsekvenser för dricksvattenleverantörer. Inte heller för övriga verksamhetsutövare.

Regelrådet gör följande bedömning. Det finns en beskrivning av andra konsekvenser för företag som är tillräckligt tydlig.

Regelrådet finner redovisningen av andra relevanta konsekvenser godtagbar.

Åtgärder för att begränsa förslaget kostnader och andra effekter

Det anges, som nämnts, i beskrivningen av alternativa lösningar i några fall att den utformning av de föreslagna föreskrifterna som har valts är mer kostnadseffektiv än vissa andra tänkbara alternativ.

Regelrådet gör följande bedömning. Den information som angetts i dessa avseenden kan anses, om än kortfattat, belysa vissa åtgärder för att begränsa förslaget kostnader.

Regelrådet finner redovisningen av åtgärder för att begränsa förslaget kostnader och andra effekter godtagbar.

Särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser

Det anges att informationsinsatser kommer att krävas när föreskrifterna beslutas och hur detta tänks gå till. Information kommer att lämnas till andra berörda myndigheter men också genom samarbete med branschorganisationen Svenskt Vatten. Såvitt Regelrådet kan se anges ingen information om särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande. Det anges att föreskrifterna väntas träda i kraft under hösten.

Regelrådet gör följande bedömning. Det saknas information om vilka överväganden som ligger bakom vald tidpunkt för ikraftträdande, vilket gör konsekvensutredningen ofullständig i det avseendet. Däremot är informationsbehovet tydligt beskrivet, vilket är bra.

Regelrådet finner redovisning av särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande bristfällig.

Regelrådet finner redovisning av behov av speciella informationsinsatser väl genomförd.

Hur och när konsekvenserna av förslaget ska utvärderas

SGU avser att utvärdera konsekvenserna av ändringsföreskriften fortlöpande utifrån information som framkommer vid inplanerade möten med bland annat vattenmyndigheterna och länsstyrelser efter implementering av ändringsföreskriften (se Tidpunkt för ikraftträdande och behov av informationsinsatser). SGU bedriver vidare ett kontinuerligt arbete med att besvara frågor om vägledningen samt bevakar domar samt andra EU-gemensamma underlag vilket också ger goda insikter om effekter och konsekvenser. Även när det gäller övervakningsföreskriften anges att SGU avser att utvärdera konsekvenserna fortlöpande utifrån information som framkommer vid inplanerade möten med bland annat vattenmyndigheterna och länsstyrelser efter implementering av föreskriften (se Tidpunkt för ikraftträdande och behov av informationsinsatser). SGU bedriver vidare ett kontinuerligt arbete med att besvara frågor om vägledningen samt bevakar domar samt andra EU-gemensamma underlag vilket också ger goda insikter om effekter och konsekvenser. SGU anser vidare att det kan vara motiverat att utvärdera den svenska implementering av EU-rätt i en bredare kontext med avseende på om övervakning ger effekt, i en sådan utvärdering bör det även ingå översyn av vattendirektivens implementering i svensk rätt.

Regelrådet gör följande bedömning. Det framgår på vilket sätt och när som SGU avser att utvärdera konsekvenserna. Beskrivningen är förhållandevis tydlig. Inte minst värdefull är den iakttagelser som SGU gör om värdet av att se bredare på det samlade regelverkets effekter. En möjlig komplettering hade varit att också beskriva för- och nackdelar som bedöms finnas med en utvärdering som genomförs av den egna myndigheten jämfört med en extern part

och något om vilka kriterier som avses tillämpas vid utvärderingen. Befintlig beskrivning är emellertid tillräcklig.

Regelrådet finner redovisningen av hur och när konsekvenserna ska utvärderas väl genomförd.

Förslagets överensstämmelse med EU-rätten och om förslaget går utöver minimikraven.

Som redan har refererats följer förslaget av dricksvattendirektivet. I konsekvensutredningen anges vidare att varken ändringsföreskriften eller övervakningsföreskriften går utöver direktivets minimikrav. När det gäller ändringsföreskriften exemplifieras att denna inte går utöver minimikrav, eftersom den inte lägger till fler ämnen och utnyttjar samtidigt möjligheten att använda undantaget för mindre dricksvattenuttag enligt artikel 3 i dricksvattendirektivet.

Regelrådet finner att det finns en tydlig beskrivning av hur förslaget förhåller sig till relevant EU-rätt generellt och att det också görs en bedömning avseende hur förslaget förhåller sig till minimikraven.

Regelrådet finner redovisningen av förslagets överensstämmelse med EU-rätten godtagbar.

Övrigt av relevans för ärendet eller Regelrådets bedömning

Inget ytterligare av relevans finns att notera.

Regelrådet behandlade ärendet vid sammanträde den 28 augusti 2024.

I beslutet deltog Anna-Lena Bohm, ordförande, Hanifeh Khayeri, Hans Peter Larsson och Lars Silver.

Ärendet föredrogs av Per Högström.

Anna-Lena Bohm
Ordförande

Per Högström
Föredragande